

IMHO in my humble opinion

Spin-off för Sverige

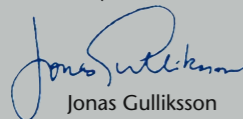
Mångdimensionella sammanhang är svåra att beräkna. Exempelvis går det inte att med säkerhet räkna hem de positiva effekterna av ett nytt forskningscenter eller universitet. Att de kommer är däremot tämligen säkert. Vi kan således med viss säkerhet fastställa en positiv korrelation mellan satsningar på forskning och utveckling och industriell tillväxt.

Det finns numera en mängd bevis för sådana spin-off-effekter. Ett exempel är NASA:s rymdprogram. 1975 gjordes en undersökning för att uppskatta effekterna av NASA:s rymdforskning. Om satsningen utökades med en miljard US-dollar per år skulle BNP öka med 23 miljarder US-dollar tio år senare. Inom samma period skulle inflationen sjunka med tre procent, arbetslösheten minska med cirka 400.000 jobb och sysselsättningen öka med 1,1 miljoner nya jobb. Anledningen till att man kunde presentera dessa imponerande tal var att man räknade med spin-off-effekter till andra industrier. Studien visade att sådan spin-off inte inträder omedelbart, utan börjar nå en signifikant nivå först efter omkring fem år. Även om jag inte har gjort någon kontrollmätning, förefaller förutsägelsen vara riktig.

Cern i Geneve är världens största laboratorium för forskning inom partikelfysik. Verksamheten har 2.700 anställda och sysselsätter 6.500 gästforskare från 500 universitet i alla delar av världen. Forskningen har haft stora positiva effekter, både vetenskapligt och industriellt. En av de mera kända är World Wide Web.

OECD har rekommenderat att det ska byggas ytterligare tre partikelacceleratorer i världen: en i USA, en i Japan och en i Europa. När det gäller lokaliseringen av den europeiska anläggningen, European Spallation Source (ESS), står valet mellan Tyskland, England och Sverige. Knappt någon FN- eller EU-institution av betydelse har tidigare förlagts till Sverige, men erfarenheterna av hur lokaliseringen i internationella organisationers organ går till förskräcker. Ofta är det en huggsexa med mutor, hot och korruption.

Före detta finansminister Allan Larsson, som är ansvarig för lundakonsortiet, har trots allt uttryckt viss optimism för den svenska lösningen. Det vore mycket värdefullt för Sverige om Lund gick vinnande ur denna kamp. Därför bör alla ansträngningar göras, både politiskt och ekonomiskt, för att ESS ska bli "svenskt".

Jonas Gulliksson

Exklusivt ges ut 3-4 gånger per år av Ström & Gulliksson och Advokatbyrån Gulliksson.

Ansvarig utgivare: Jonas Gulliksson, advokat, styrelseordförande

Idé och text: Olle Benner
Redigering och projektledning: Jessika Nord
Bild och original: Jan Emzén
Tryck: Tryckfolket AB
Konstverk i huvudet: Bjørn Bjørnholt

Kontakt: Ström & Gulliksson,
Box 4188, 203 13 Malmö
Tel: 040-757 45 Fax: 040-664 44 69
E-mail: exklusivt@sg.se

Citera oss gärna, men ange källan.

Ström & Gulliksson

intellectual property consulting
www.sg.se

GULLIKSSON
ADVOCATES
www.gulliksson.se

Ström & Gulliksson erbjuder ett komplett utbud av konsulttjänster i syfte att utveckla, skydda, kommersialisera och försvara goda idéer. Vi hanterar hela kedjan av uppdrag inom området immateriella rättigheter och kan i samarbete med Advokatbyrån Gulliksson även erbjuda fullständig affärsjuridisk service.

Vi finns i Malmö, Helsingborg, Lund, Ronneby och Stockholm.

Vi ingår i företagsgruppen Arator, som förutom i Sverige finns representerad i Danmark, Norge, Tyskland och USA.

© 2007 Ström & Gulliksson AB

exklusivt

ETT NYHETS-BREV FRÅN STRÖM & GULLIKSSON OCH ADVOKATBYRÅN GULLIKSSON

NR 3/07

Näst längst efter kinesiska muren

I dag tänker många på Loffe Carlssons uppslupna actionkomedi när de hör "Göta kanal". Vilket öde för Sveriges förmodligen största infrastruktursatsning genom tiderna. Få tänker på att dagens idylliska kanal är världens näst längsta kulturhistoriska minnesmärke. Bara kinesiska muren är längre.

Entusiasmen var stor 1810 när kanalbolaget grundades. Det var ett projekt som återställde nationens självförtroende efter förlusten av Finland. Kanalen sågs som det blåa band som knöt samman Västerhavet med Östersjön och som skulle göra det möjligt att exploatera och exportera de rika men outnyttjade naturresurserna i Mellansverige. Men det var också ett viktigt försvarsprojekt. Från en skyddad centralförsvarsfästning vid Vättern skulle trupper och materiel lätt kunna föras på kanalen till försvar av både öst- och västkusten. Dessutom ville man undvika danskarnas Öresundstull som tvingade alla fartyg som passerade Öresund att betala tull i Helsingör.

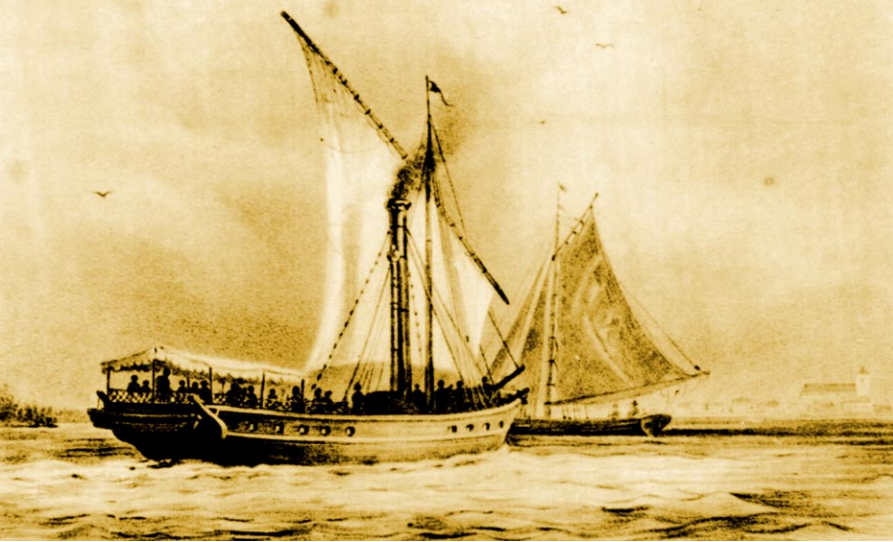
"Du kan vad du vill, och när du säger att du inte kan, vill du inte."

Projektet krävde otrolig envishet och styrka för att kunna genomföras. Baltzar von Platen, skaparen av Göta kanal, var den typiske kraftfulle innovatören

och entreprenören; impulsiv och kreativ, men också självständig och med ett arrogant och hetsigt lynne, ständigt på jakt efter tekniska nyheter och ständigt i strid med kanalbyggets belackare. Han var en utpräglad viljemänniska med mottot "Du kan vad du vill, och när du säger att du inte kan, vill du inte" som sammanfattar hans personlighet. Det var i kraft av sin lysande övertalningsförmåga som von Platen lyckades genomdriva projektet. Han förvandlade Göta kanal till ett fosterländskt nationalprojekt.

Oppositionens vågor gick många gånger höga under riksdagens debatter, men von Platen gav sig aldrig. Han var landets förste PR-man. Han organiserade kampanjer i pressen mot kritikerna som menade att kanaldirektionen var slösaktig och självständig och att de tillkallade engelska specialisterna var alltför högt avlönade.

Von Platens personliga kontakter inom tidens maktelit var en förutsättning för framgången. Han

Ångfartyget "Linköping", det första propellerdrivna fartyget på Göta kanal, levererat av Motala Verkstad år 1846. Redare och befälhavare var A. O. Wallenberg, sedermera grundare av Stockholms Enskilda Bank.

var adelsman och en av de män som 1809 störtade Gustav IV Adolf och skapade vårt moderna statskick. Han stod också bakom planerna att få Napoleons marskalk, Jean Baptiste Bernadotte, som svensk kronprins och sedermera kung. Han var under några år statsråd och hade kungens fulla förtroende och aktiva stöd för kanalbygget.

Precis som vid många andra stora projekt var kostnaderna alldeles för optimistiskt kalkylerade. Föreningarna blev också betydande. Man beräknade att det skulle ta tio år att bygga kanalen, men det tog 22. När kanalen slutligen invigdes 1832 var von Platen död sedan tre år tillbaka.

Sju miljoner dagsverken med träspadar

Arbetet var ett storverk. Kanalen grävdes för hand av 58.000 soldater som gjorde sju miljoner dagsverken. De grävde med järnskodda träspadar under 12 timmars dagsverken. Lika mycket gräver en modern grävmaskin på tre minuter. Skottkärror, häst och vagn var de enda hjälpmedlen, tills den första ångpumpen och det första ångdrivna muderverket kom.

På sin tid hade kanaler en enorm betydelse som transportvägar. Det räckte med en häst för att dra 50 ton gods i en präm på kanalen. Det krävdes 80 hästar för att transportera samma mängd i kärror på den tidens dåliga vägar. De svenska vägarnas skick beskrivs 1840 som "i ett mycket dåligt tillstånd; ofta sandiga, nästan alltid djupa under regnig väderlek och, framför allt, backiga ..."

Den intressantaste aspekten på kanalbygget är dess stora betydelse för tekniköverföringen. Det fanns inte tillräckliga kunskaper i Sverige för ett så stort projekt. Baltzar von Platen reste till England och knöt världens ledande kanalexpert, Thomas Telford, till arbetet med Göta kanal redan under projekteringen. Efter några år återkom Telford och reste runt och inspekterade bygget. Han fanns med i bakgrunden som expert under hela byggtiden. Han skaffade fram skickliga brittiska verkmästare som arbetade som arbetsledare. Han höll via brev ständigt kontakt med von Platen, informerade om den avancerade tekniska utvecklingen i England och gav tips och råd om allt från ångbåtar till gjuteriteknik.

Den första tekniska högskolan

Kanalbygget fungerade som en utmärkt läroanstalt innan tekniska högstskolor fanns i Sverige. Många yngre medarbetare fick göra studieresor till England. Bröderna John och Nils Ericsson anställdes som tonåringar och fick lära sig att arbeta med avvägningsinstrument. Bröderna var så små att de måste stå på pallar för att nå upp. John Ericsson blev senare världskänd som uppfinnaren av propellern och konstruktören av pansarbåten Monitor.

En viktig spin-off var Motala Verkstad som Baltzar von Platen anlade 1822 på egen risk utan att ha finansieringen klar. Han ansåg nämligen att de svenska bruken och gjuterierna inte kunde leverera behövlig utrustning, såsom slussportar och broar, av tillräckligt hög kvalitet. Engelsmannen Daniel Fraser knöts till verkstaden som chef. Det var på von Platens eget ansvar verkstaden fick betydligt större omfattning än vad arbetet på kanalen motiverade.

Motala Verkstad utvecklades till landets ledande mekaniska industri och fungerade under många år som en utbildningsanstalt för åtskilliga av de män som skapade den svenska storindustrin. Carl Gerhard Bolinder praktiserade exempelvis på verkstaden innan han tillsammans med sin bror, Jean, startade Bolinder mekaniska verkstäder. Detta företag utvecklade bland annat en berömd råoljemotor för fiskebåtar, vilken på 1920-talet behärskade hela 80 procent av världsmarknaden. Namnet Bolinder lever för övrigt kvar än idag som B:et i Volvo BM. En annan praktikant var Wilhelm Tham, som under åren 1876 - 1911 var VD för Husqvarna vapenfabrik och utvecklade företaget från en ren vapensmedja till en tillverkare av spisar, symaskiner och cyklar. Likaså praktiserade Gottfried Kockum på Motala Verkstad. Han hade god nytta av sina lärdomar vid utvecklingen av Kockums industriella gren.

En världsomsegling under havet

Motala Verkstad har under årens lopp tillverkat över 400 fartyg, drygt 800 broar (till exempel Skeppsholmbron och Västerbron) samt järnvägsutrustning varav 1.300 lokomotiv. Även de 118 meter höga tornen på Uppsala domkyrka tillverkades där.

Jules Verne lät sin romanfigur, kapten Nemo, i "En

världsomsegling under havet" bygga sitt märkliga undervattensfartyg, Nautilus, med delar från världens då ledande verkstadsföretag, och Motala Verkstad levererade ubåtens ramm.

När den tekniska utvecklingen gick mot fartyg som var för stora för kanalen, förvärvade Motala Verkstad Lindholmens Varv i Göteborg. Motala Verkstad lever kvar än i dag, nu som en av världens ledande tillverkare av stora och tunga, högkvalitativa axlar. Rolls-Royce, Wärtsilä, MAN, Scania, Shell och General Electric är några av kunderna. Elektas strålkniivar kontraktstillverkas också i Motala.

Idag är Göta kanal ett rent turistföretag som årligen besöks av tre miljoner människor och trafi-

"De händer som grävde på Göta kanal
Det var valkiga, seniga, beniga labbar
på valkiga, seniga, beniga grabbar.
Tåligt gnagde de hål på sitt fosterlands skal,
de händer som grävde på Göta kanal.

keras av 4.500 fritidsbåtar. Så här i efterhand kan man fråga sig om Göta kanal var ett misslyckat projekt. Var sju miljoner dagsverken förlösad mankraft? Gjorde kanalen någon nytta? Byggs den för sent?

Det var en ödets ironi att Nils Ericsson, som gjorde sina första lärospån vid kanalbygget, blev den som skapade Sveriges järnvägsnät. Snälltågen konkurrerade snabbt ut de långsamma kanalbåtarna. Kvar blev en idyllisk turistled.

Samtidigt var det kanalbygget som tände gnistan och startade den industriella revolution som gjorde Sverige till en ledande industrination. Kanalens bestående värde är de stora "spin-off-effekterna".

av Olle Benner med Martin Ekenberg, patentkonsult på Ström & Gulliksson.

Vintern kom med sin kyla. De fick inte domna.
Sommaren kom med sin hetta. De fick inte somna.
De slet ut sig, i ösregn, när spaden blev hal,
de händer som grävde på Göta kanal."

Utdrag ur Tage Danielssons dikt skriven för radioprogrammet "Öppen kanal eller stängd", som den 14 januari 1975 sändes från Motala, Baltzar von Platens och radions huvudstad.

Sverige behöver en ny kultur för tillväxt.

Sverige + patent = tillväxt

Utredningen "Patent och innovationer för tillväxt och välfärd", som just nu är ute på remissbehandling, visar att det finns ett klart samband mellan patent och tillväxt.

Utredningen har genomförts på uppdrag av Näringsdepartementet under ledning av professor Ove Granstrand vid Chalmers. Resultatet baseras på flera olika delstudier där ett knappt hundratal intervjuer har genomförts och cirka 200 företag har kontaktats med enkäter.

Enligt utredningen skulle satsningarna på forskning och utveckling minska med en tredjedel och företagets omsättning med en fjärdedel om det inte var möjligt att ta patent. En tumregel är att en beviljad patentansökan tiofaldigar värdet på en produkt jämfört med en produkt utan patent.

Utredningen slår bland annat fast att Sverige bör bygga upp en kultur kring immateriella rättigheter

där patent ingår som en viktig del. Denna slutsats baseras bland annat på resultatet av en kartläggning som visar att mindre än tio procent av av alla ekonomer, jurister och ingenjörer med masterexamen har fått utbildning inom detta område. Staten bör därför vidta åtgärder för att förbättra kunskaperna, exempelvis genom att inrätta ett antal kompetenscentra för utbildning, rådgivning och forskning med inriktning på immateriella rättigheter och innovationsekonomi.

Kartläggningen visar även att affärsansvariga i svenska teknikbaserade företag inte får någon utbildning av betydelse i denna typ av frågor och att det råder stor brist på certifierade patentspecialister i Sverige, trots att vi verkar i en allt mer kunskapsbaserad och immaterialrättsligt orienterad ekonomi.

Ett annat förslag som förs fram är förbättrade möjligheter för små och medelstora företag att finansiera patent.

- En del mindre företag tycker att det krävs för mycket tid och arbete och är för dyrt att ansöka om patent. De bortser från risken att deras produkt fritt kan kopieras om patentskydd saknas. Dessutom medför ofta ett patent ökade möjligheter att skaffa riskkapital, säger Martin Ekenberg, patentkonsult på Ström & Gulliksson.

Utredningens mest iögonfallande förslag är att fyra procent av de runt 100 miljarder kronor som stat och näringsliv satsar på forskning och utveckling, ska öronmärkas för arbete med patent och övriga immateriella rättigheter.

Hela utredningen finns att läsa på <http://www.regeringen.se/sb/d/6308/a/74193>